عبالباري جهاني ۲۰۲۰/۰۳/۲۵

موسيقي په اسلامي متونو کي

زمونږ افغانانو، په تېره بيا ځوانانو، تر ټولو لويه نقيصه د کتاب او کتاب لوستلو څخه ليري والی دی. څه چي د دوی لپاره منل سويو مشرانو ورته وويل هغه صحيح بولي او د بل چا خبره نه مني. نن سبا چي قرآن شريف په څه کم ۱۲۰(۱۱۴) ژبو ترجمه سوی دی او معتبر احاديث هم په هره ژبه موجود دي نو ضرور نه ده چي موږ د هر څه په باره کي حتما د ملاصاحب خبره ومنو؛ بلکه پخپله مو هم سواد د دي لپاره زده کړی دی چي هم ځانونه تنوير کړو، هم په ديني فرايضو او احکامو ، تر خپله وسه پوريو ځانونه خبر کړو او هم نورو ته لارښوونه وکړو.

موسيقي روا که ناروا ده دا بېل سوال دی. څوک يي روا بولي څوک يي ناروا بولي دا د عقيدې خبره ده. خو کله چي يو هنر مند يوازي په دې ګناه په عام بازار کي وژل کيږي چي ولي سندري او يا له موسيقی سره نعتونه وايی بيا نو خبره د يوه اجتماعي جنايت ده او بايد چي د جنايتکارانو سره په ګډه مبارزه وسي. د پاکستان مشهور او محبوب قوال امجد صابري، چي يو عمر يي د نعتونو په ويلو تير کړی وو، د پاکستان طالبانو وويشتی او شهيد يي کړ. دا د عقيدې عمل وو او په افغانستان کي د هغو کسانو شمېرلږ نه دی چي موسيقي ناروا بولي او خدای مه کړه چي سبا او بله ورځ به زمونږ د هيواد هنرمندان له همدغه راز خطرونو سره مخامخ کيږي.

حرام هغه اعمال دي چي د منع کېدلو لپاره يې، د قرآن شريف پر آيتونو ولاړ، څرګند شرعي احکام موجود وي. په يوه معتبر حديث کي راغلي دي: اذا نهيتکم من امراً فاجتنبوا و اذا امر تکم بامراً فاءتو منهه ماستطعتم. ترجمه: کله چي مي د يوه کار څخه منع کړاست نو له هغه څخه پرهېز وکړی او که مي د يوه کار د کولو امر درته وکړ نو په عملي کولو کي يي خپل وس ته وګوری.

د يوه مولوي صاحب څخه مي د يوه پوښتونکي په جواب کي واورېدل چي موسيقي د ټولو اجتماعي فسادونو مور ده او تر ټولو ستره ګناه ده. که دا خبره حقيقت ولري نو په ټول قرآن شريف کي د هري کبيره ګناه نوم اخيستل سوی او په شريعت کي يي د مرتکبينو په سزا رسولو لپاره حدود ټاکل سوي دي خو حتی يو ځل هم نه د موسيقی نوم اخيستل سوی او نه اشاره ورته سوې ده. زمونږ مولوي صاحبانو چي په دې باره کي هر څه سخت حکمونه کړي دي هغه يي د خپلو تعبيرونو او تفسيرونو په اساس کړي دي. څه موده مخکي مي په فيسبوک کي په يوه ويډيو کي له يوه بل مولوي صاحب څخه واورېدل چي ويل يي حضرت رسول صلعم فرمايلي دي چي زه د موسيقی د آلاتو د ماتولو لپاره مبعوث سوی يم. لومړی خو دا حديث موجود نه دی او که موجود وي نو حتما به حديث الضعيف يا حديث الغريب وي چي چنداني اعتبار نه سي ورباندي کېدلای. بله خبره دا ده چي موږ په سيرت النبي کي هيڅ داسي حادثه نه ده لوستي چي حضرت رسول صلعم دي د خپل قدرت په زمانه کي په مدينه او يا کوم بل ښار کي د موسيقی کومه آله

ارسال مقالات: info@arianafghanistan.com و يا spineghar@gmail.com

ماته کړي او يا يې ړغونکي ته سزا ورکړې وي. اوس نو که د بخاري او مسلم د متواتر او صحيح احاديثو په حواله، پخپله د انحضرت صلعم په زمانه کې، د هغه په خپل کور کې، د بي بي عايشې رض په مخ کي نجوني سندري ويلاى او تنبور او تولکه ړغولاى سي او انحضرت صلعم په بشپړه حوصله غوږ ورته نيسي او ابوبکر رض او عمر رض د هنرمندانو له ترټلو څخه منع کوي نو بيا به زموږ علماوو ته د موسيقۍ هنرمندانو ته د سزا ورکولو او حتى وژلو اجازه چا ورکړې وي. وګورى د صحيح مسلم له ۱۱۳۸ څخه تر ۱۱۴۶ پوري پرله پسې احاديث.

بي بي عايشه وايي يوه ورځ د هغې په کور کې دوو نجونو سندري ويلې او بربت يې ړغاوه. ابوبکر رض راغى او ماته يې منت وکړ چي د پيغمبر په کور کې سازونه ړغوې. حضرت پيغمبر صلعم هغه منع کړ او ورته وې ويل چي پرېږده هر څوک خپل جشنونه لري دا د دوى د اختر جشن دى. مسلم ۱۱۴۰ لمبر حديث.

زموږ له پيغمبر صلعم سره دونه وسعت نظر موجود وو چي عيسوي حبشيانو ته يې د مدينې په مسجد کې دننه د شمشير بازى د لوبې کولو اجازه ورکوله. وګورى د مسلم ۱۱۴۶ حديث. مګر زموږ ځيني تنګ نظري او توندرو علماء نن د يوه بېګناه مسلمان هنر مند د قتلولو، چي د اسلام په دين کې تر ټولو ستره ګناه ده، او په آخرت کې يې سزا د شرک معادل ده. حکم ورکوي.

دا خبره بايد په ياد ولرو چي په اسلام کې يوازي د قاتل سزا د مشرک سره معادله بلله سوې او په آخرت کې د دايمي دوزخ، چي يوازې د مشرکينو لپاره راغلې دى، او د خداى تعالى د غضب او لعنت وعده ورکړه سوې ده. آيت مبارک دى: ومن يقتُل موم‌ناً متعمداً فجزآءُهُ جهنم خالداً فيها و غضب الله عليه و لعنهُ و اعد لهُ عذاباً عظيما. سورة النساء

ترجمه: که چا مومن په قصد سره وواژه، د هغه جزاء په جهنم کې دايمي اوسېدل دي. د الله ج غضب او لعنت به وربانديي اوري او ستر عذاب ورته ګوري.

امام ابوحامد غزالي، چي د اسلام د سترو مرشدينو او عالمانو څخه دى، د خپل کتاب احياءالعلوم الدين د دوهم ټوک په ۱۶۵ مخ کې د موسيقى په باره کې ليکي چي کوبا، مزامير او تنبور له دې امله ناروا نه دي چي خواږه آوازونه لري بلکه له دې امله ناروا دي چي د موسيقۍ دغه آلات د شرابو او رقص د مجلسونو سره تړلي ول. د شپونکيانو تولکه او ډول دواړه خواږه آوازونه لري؛ څرنګه چي د شرابو له مجلسونو سره اړه نه لري نو روا دي. دهماغه کتاب په ۱۷۱ مخ کې د يوه حديث په حواله ليکي چي «د آس له سورلۍ، د غشيو له ويشتلو او د مېرمني سره د لوبو کولو پرته نوري ټولې لوبې لهو او لعب دى. نو د دې معنى دا نه ده چي له دغو دريو يادو سويو لوبو څخه پرته نوري لوبې ناروا دي. د مرغانو د آوازونو اوريدل او داسې لوبې چي بل چا ته يې آزار نه رسيږي حرامي نه دي»

د امام غزالي ورور محمد غزالي، چي په مجدالدين طوسي مشهور وو، او د امام غزالي له وفات څخه وروسته د دمشق د مدرسي رييس سو، د موسيقى په برخه کې يو څه مخته ځي او وايي هر هغه څوک چي وايي موسيقي مطلق حرامه ده نو داسې شی يې حرام بللې دى چي د هغه د حرام والي په باره کې موږ ته هيڅ حکم نه دى راغلى. نو څرنګه چي د موسيقى او رقص د حرامېدلو په باب نه په قرآن شريف او نه په احاديثو کې حکم موجود دى نو هر هغه څوک چي داسې شيان حرام اعلانوي چي د خداى او رسول په کتابونو کې موجود نه وي هغه پر الله ج باندي بهتان وايي او پر الله ج باندي بهتان ويل کفر دى. A History of Muslim Philosophy P ۱۱۲۸

شيخ شهاب الدين سهروردي د خپل مشهور کتاب عوارف المعارف په يو نيوي يم مخ کې ليکي« امامان د موسيقى پر حرام او حلال اختلاف سره لري. ځيني وايي چي موسيقى فسق دى او بايد چي پرهيز ورڅخه وسي او ځيني يې د

حق لاره بولي. د حسن ابن سالم څخه يي پوښتنه وکړه چي د موسيقى په باب څه وايي؟ هغه ورته وويل چي جنيد بغدادي، سري سقطي او ذوالنون مصري، چي تر ما بهتر ول هغوى ټولو موسيقي اوريده نو زه به څرنګه انکار ورڅخه کوم» د همدې کتاب په څلور نيوي يم مخ کي ليکي« که سندري او د موسيقي ږغونه روا نه واى نو حضرت رسول صلعم به منع کړي واى. دا څه غفلت دى چي پر دي منکرانو حاکم سوى دى او دا څه توري وريځي دي چي له دوى څخه يي د حقيقت د لمر مخ پټ کړى او دوى يي له ليدلو محروم کړي دي»

علي بن عثمان الهجويري موسيقى د روح غذا بولي او د خپل مشهور کتاب کشف المحجوب په پنځه سوه ديرشم مخ کي ليکي چي موسيقي د لمر په څېر ده او کله چي لمر پر اسمان باندي را وځېژي نو څوک وسوځي، څوک روښانه کړي، څوک ونازوي او څوک آزار کړي. موسيقي هم دغه راز د هر چا پر زړه باندي بېل تاثير کوي. علي بن عثمان هجويري نه يوازي موسيقي ناروا نه بولي بلکه د انسانانو لپاره يي لازمه بولي.

مولنا جلال الدين بلخي يا مولناى روم، چي علمي او عرفاني شخصيت يي د لمر په څېر څرګند دى، په دي برخه کي دونه مخته ولاړ چي د خپل مريد او شاګرد صلاح الدين زرکوب جنازه يي، د هغه له وصيت سره سم، په رقص او موسيقى تر هديرې پوري يوړه. او هلته يي د خپل پلار سلطان العلماء بهاء ولد څنګ ته ښخ کړ. سير عرفان در اسلام ۳۳۵ مخ او د پښتو شعر پاچا رحمان بابا خو وايي:

هر مطرب چي غوږى تاو کا د رباب — په دا تاو کي زما زړه کاندي خراب
چي سامع يي په نغمه په ترانه شم — دېوانه شم ګريوان څيري مست خراب
هم يي تارهم يي ګفتار هسي اثر کا — چي هيڅوک يي طاقت نه لري نه تاب
يو يي ساز بل يي آواز دى دلښتيو — دريم شعر پرې آغاز کا انتخاب
څلورم يې يو ساقي د څنګه ناست وي — چي مخى يې نه آفتاب وى نه مهتاب
دا څلور واړه فتني په څلور کنجه — او پنځم يي صراحي د مى ناب
شپږم وخت د نوبهار اووم ځواني وي — اتم شغل د کتاب نهم رباب
چي دا واړه آفتونه سره ټول شي — ترو څوک څرنګ ترېنه کاندي اجتناب
چي دا هسي دلبران پرې اثر نه کا — يا به دېو وي يا دېوال وي يا دواب
راڅرګند به شي پرهېز د پرهېزګارو — که قادر شي په شاهد او په شراب

زه رحمان د ريا زهده امان غواړم
د ريا زهد عذاب دى هم عتاب

د موسيقی د روا بللو په برخه کي دومره دلايل او نقل قولونه موجود دي چي ډيري زياتي پاڼي ورباندی ليکل کېدلای سي. د هغو کسانو نقل قولونه چي ما دلته راوړي دي عادی خلک نه دي بلکه د اسلام ټول احکام ورته معلوم ول او په دين او مذهب کي داسي کتاب نه وو چي دوی پرله اړولی نه وو او د مهمو مدرسو او د اسلام د جيدو عالمانو د ليدلو لپاره يې په مياشتو مزلونه کړي ول. سړی نه پوهېږي چي که دا ستر علماءو چي مثالونه او کتابونه يې سل هاوو ته رسېږي، نه پوهېدل نو دا زموږ د مولويانو سره دا علم او تعصب له کومه سو چي بالاخره يې د حق متعال د ټولو احکامو په خلاف، په فرض روژه، لاسونه د يوه بېګناه مظلوم په وينو سره کړل او د قرآن کريم د حکم سره سم يې ځانونو ته ابدي دوزخ او د خدای لعنت واخيست.

يوه ځوان ويل چي موسيقي د قرآن کريم د سوره لقمان د شپږم آيت په حکم(د ابن کثير د تفسير په اساس) حرامه ده. زما سره د ابن کثير تفسير نسته خو د تفسير کابلي، تفسير يوسف علي او د سعودي عربستان ټول تفسيرونه تقريبا يو شان حکمونه لري او د هغوی د احکامو څخه، که څه هم چي د قرآن کريم د مبارک آيه د ترجمې څخه يو څه زياتی هم پکښي سوی دی، داسي نه ښکاري چي موسيقي دي حرامه وي:

و من النّاس من يشتري لهوالحديث ليضل عن سبيل الله بغير علم و يتّخذها هُزوًا أُولآءک لهم عذاب مهين. ترجمه: او هغه کسان چي چټي خبري په بيه اخلي څو نورکسان د حق تعالی له لاري څخه بې لاري کړي او د خدای پر لاري باندي ټوکي کوي؛ دې ډلي ته سخت عذاب ګوري.

تفسيرکابلي: « دا د نيک بختانو په مقابل کي د هغو بدبختانو ذکر دی چي د جهالت او نادانی په وجه يې قرآن کريم ترک وهلی او په رقص و سرود، لهو لعب او نورو خرافاتو کي غرق دي او غواړي چي نور کسان هم له لاري واړوي او د دين پر خبرو باندي ريشخندونه وهي.

حضرت حسن رض ويلي دي جي لهوالحديث هغه دی چي سړی د خدای له عبادت څخه را ګرځوي لکه ټوکي ټکالي او د چا مسخره کول، چټي کارونه کول او ساز و سرود او دغه راز نور. په رواياتو کي راغلي دي چي نضر بن حارث چي د کفارو له مشرانو څخه وو فارس ته په تجارت تلی او له هغه ځايه به يې له ځان سره د عجم د شاهانو کيسي راوړلي او قريشو ته به يې ويل چي محمد ص تاسي ته د عاد و ثمود کيسي کوي راسي چي زه د رستم و اسفنديار او د ايران د شاهانو کيسي درته بيان کړم. ځينو کسانو به د هغه له کيسو سره علاقه وښودله. دغه راز يې يوه سندرغاړې کنيزه هم درلوده چي هر څوک به يې وليدی چي زړه به يې نرم سوی او اسلام ته مايل سوی وو نو هغه کنيزه به يې ور مخته کړه څو دی په ساز او آواز مشغول کړي او بيا به يې هغه شخص ته وويل چي وګوره دا بهتره ده او که د محمدص خبري چي وايي لمونځ وکړی، روژې ونيسی او زحمتونه وګالی. ځکه نو دغه آيات نازل سول.

تنبيه: که څه هم چي يو آيت به د يوې خاصي پېښي په اړه نازل سوی وي، مګر څرنګه چي الفاظ يې عام دي نو حکم يې عام دی. هغه لهو چي د هغه په اساس سړی د اسلام له دين څخه ګرځي حرامه بلکه کفر دی. او هغه شيان چي سړی د اسلام د ضروري شرعي احکامو له اجراء کولو څخه را ګرځوي او يا د ګناه سبب وګرځي هغه پخپله ګناه ده. بلي هغه لهو چي د کوم واجب امر د قضا کيدلو سبب ونه ګرځي او يا په هغه کي کوم غرض او شرعي مصلحت موجود نه وي هغه مباح دی؛ مګر څرنګه چي چټي او بيهوده دی نو له هغه څخه ليري والی ښه دی» تفسير کابلي جلد پنجم ص ۴۷

د یوسف علي تفسیر دا موضوع په تقریبا عین شکل خو یو څه مختصره اخیستي ده او د سعودي عربستان تفسیر ټکي په ټکي د تفسیر کابلي متن را اخیستی دی.

که څه هم چي په ذکر سوي آیت مبارک کي د موسیقی ذکر نسته او په عمومي صورت لهولعب ته اشاره سوي ده، او هغه هم هغه لهولعب ته چي څوک په قصدي توګه خپل د خدای له لاري اړوي او هغه لهولعب هم، لکه څرنګه چي د تفسیر کابلي د تنبیه په برخه کي یي وینو، مطلق حرام نه دی بلل سوی او بی غرضه لهو مباح بلل سوي ده. دا آیت مبارک، چي د هجرت څخه مخکي، یعني په مکه معظمه کي نازل سوی دی، په مشخصه توګه د نضر بن حارث په حق کي راغلی دی، چي ټوله کیسه یي ذکر سوه.

لومړی خو که موسیقي په مطلقه توګه حرامه وای نو حق تعالی ج هغي ته په قرآن کریم کي، د زنا، شرابو، قمار او نورو نواهیو په څېر اشاره کوله؛ او که موسیقي د لهولعب په کتار کي راولو بیا خو د معتبرو تفاسیرو په حکم، چي پورته مو یادونه وکړه، ټول لهو حرام نه بلکه مباح دي. ځکه چي که ټول لهو حرام وبولو په هغه صورت کي د قنرۍ آواز ته غوږ نیول، د الف لیله و لیله د نکلونو اورېدل، د ملګرو سره مېلي ته تلل او لامبو کول او دغه راز ټول سپورټونه او کارونه ناروا او حرام دي.

او چي تر ټولو خبرو را تېر سو نو په اسلام کي هیڅ عالم او مجتهد د قرآن شریف د اوامرو او نواهیو په خلاف د حکم کولو صلاحیت نه لري. اسماعیل بن عمر کثیر، خپل تفسیرالقرآن العظیم په نهو جلدو کي په اتمه هجري پېړۍ کي ترتیب کړی دی. لومړی خو هغه موسیقي حرامه نه ده بللي او که یي حرامه بللي وي نو له هغه سره، د بل هیڅ عالم، مجتهد او فقیه په څېر دا صلاحیت نسته چي هغه څه ته حرام ووایي چي حق تعالی ج په خپل کتاب کي اشاره هم ورته کړې نه وي.

**** **** ****

تذکر

تذکر: هرگاه خوانندگان محترم متمایل باشند که نبشته ها و مطالب دیگری از این نویسنده را مطالعه کنند، می توانند با اجرای "کلیک" بر عکس نویسنده در صفحهٔ مقالات، به فهرست "آرشیف" شان رهنمائی شوند!